

Obr. 71. Kroměříž, ulice Velehradská, Havlíčkova. Pohled na zvířecí skelet v objektu K500. Foto M. Popelka.

Fig. 71. Kroměříž, Velehradská and Havlíčkova Streets. View of an animal skeleton in feature K500. Photo by M. Popelka.

Summary

A rescue excavation in the area of a future multistorey car park in Kroměříž (Kroměříž District) detected evidence of previous Modern Period development – remediation pits for dead cattle (Fig. 71), two cesspits, a well and remnants of the foundation masonry of farm buildings that had stood there until they were demolished in the second half of the 20th century.

Miroslav Popelka, Adam Fojtík

Lelekovice (okr. Brno-venkov)

Ul. Poňava, parc. č. 376.

Vrcholný středověk – novověk. Vesnice/městečko. Sonda. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2913872N, 16.5793931E

V létě 2020 proběhl rychlý záchraný archeologický výzkum v obci Lelekovice, v poloze jihozápadně pod lelekovickým hradem. Konkrétně se jednalo o developerský projekt na parcele

Obr. 72. Lelekovice. Přehled plochy záchraného archeologického výzkumu. Archaia Brno z. ú.

Fig. 72. Lelekovice. Overview of the rescue excavation area. Archaia Brno z. ú.

č. 376/1–376/8 (obr. 72). Nejstarší písemná zmínka o obci je z roku 1288 na darovací listině Hartmana z Holštejna. Hrad v Lelekovících je zmiňován až roku 1358, zaniká po dobytí roku 1401. Na místě předhradí pak vzniká další šlechtické sídlo patrně rodiny Dupníků z Nitkovic (prostor dnešní nové části hřbitova).

Vlastní výzkum byl realizován formou dohledu, protože jsme byli přivoláni k již vykopaným základovým pasům. Byla odkryta základová zdiva domů viditelných na císařském otisku stabilního katastru z roku 1826, a také mladší zdiva, ve kterých byly druhotně využity starší kamenické články. Na dně základových pasů byly zachyceny hrany liniového objektu (vodoteč/příkop?) vedoucí severojižním směrem o šířce 3,4 m a zachycené délce cca 20 m. Keramický materiál ze zásypu liniového výkopu byl novověký. Bohužel celá situace byla zachycena pouze ve výkopech pro základové pasy a nacházela se až pod základovou spárou stavby (obr. 73).

Obr. 73. Lelekovice. Letecký snímek s pohledem na plochu výzkumu a hradu. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 73. Lelekovice. Aerial photograph with a view of the excavation area and the castle. Photo by Archaia Brno z. ú.

Záchranný archeologický výzkum zdokumentoval novověká základová zdiva starší zástavby a na bázi výkopů pro základy byl zachycen patrně příkop či vodoteč. Na historických mapách však vodoteč v těchto místech vyobrazena není. V budoucnosti by měl být prostor pod lelekovickým hradem sledován pro definitivní ověření, zda se opravdu jedná o hradní příkop.

Literatura

Zbranek, H. 2021: A41/2020 *Lelekovice*. Rkp. terénní dokumentace.

Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

A minor rescue excavation took place in Lelekovice (Brno-Country District) in the area southwest below Lelekovice Castle (Fig. 72, 73) in 2020. Besides the Modern Period foundation walls of houses, a wide line feature at least 20 m long and 3.4 m wide was documented, which apparently was an earlier watercourse or castle moat.

Hynek Zbranek

Litovel (okr. Olomouc)

Olomoucké Předměstí; Ul. Palackého, parc. č. 1574/1, 1570/1, 1570/3.

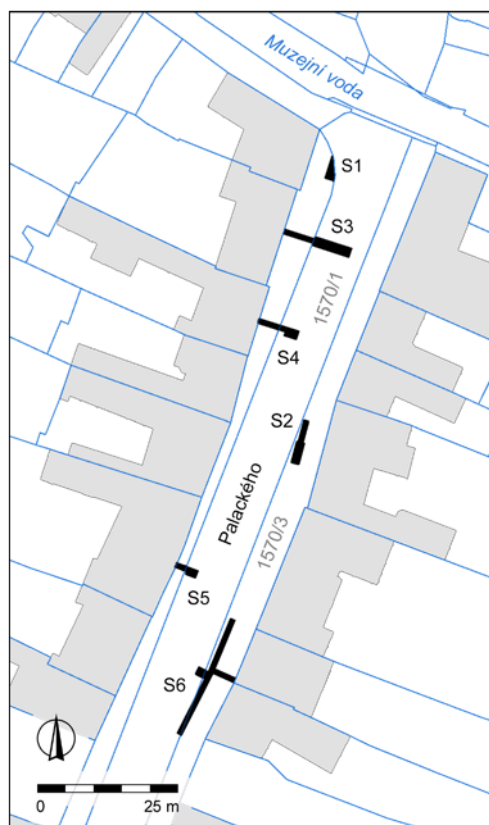
Středověk, novověk. Sídliště, město. Skupina/síť sond. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Olomouci, inv. č. 13/19-100/1 – 13/19-140/17.

Lokalizace: WGS-84 – 49.6982903N, 17.0747322E

V měsíci červenci roku 2019 byla sledována rekonstrukce plynovodu na Palackého ulici. Ta se nalézá jihozápadně od historického městského jádra, avšak v jeho těsné blízkosti na Olomouckém Předměstí.

Ačkoliv hlavní linie výkopů (šířka maximálně 1 m, hloubka 1,30–1,35 m) probíhala převážně v původní trase plynovodu na parcele č. 1570/3, většina archeologických situací byla zjištěna v jednotlivých přípojkách na parcele č. 1570/1 (sondy S1/19, S3/19, S4/19 a S5/19). Zde byly hloubeny šachtovité výkopy (obr. 74) a nové potrubí bylo pod vozovkou protlačováno pomocí mechanizace. Hloubka těchto šachtic kolísala od 1,35 m do 1,60 m pod stávajícím povrchem, pouze v sondě S5/19 dosáhla 1,80 m. Ani zde však nebylo dosaženo intaktního geologického podloží a všechny dokumentované profily sond byly porušeny inženýrskými sítěmi, zejména rozsáhlým výkopem pro vodovod (k 500). Nicméně právě jihozápadní profil P5 v sondě S5/19 byl svým charakterem nejvýznamnější a přinesl nejvíce poznatků (obr. 75).

Prvou uloženinou obsahující nálezy datovatelné do raného novověku byla střední šedá písčité jílovitá hlína (k 122) obsahující mírně malé až střední oblázky a nahodilé drobků uhlíků a vápna. Raně novověká byla i vrstva k 123, střední až tmavý šedý písčité jílu s četnými drobků až velkými fragmenty (kovářských?) strusek, s mírným až četným obsahem drobků až malých fragmentů uhlíků tvořících i větší kumulaci a s velmi nahodilým obsahem drobků až malých fragmentů mazanic. Obdobného stáří byla i jílovitá, snad izolační, vrstva k 124, z níž pochází větší fragment hnědé glazované talíře/mísy (inv. č. 13/19-124/4; obr. 76: 5). Uložení k 125 obsahovala keramické zlomky datovatelné do přelomu 15. až 16. století, nahodile malé až velké fragmenty (kovářských?) strusek, a sestávala ze středně až tmavě šedého písčitého jílu. Nahodile byly fragmenty strusek zjištěny i ve vrstvě k 126, světlém hnědošedém písčitém jílu, z níž pochází i rezný okraj hrncovité nádoby (inv. č. 13/19-126/1; obr. 76: 6) náležející do počátku

Obr. 74. Litovel, ulice Palackého. Lokalizace sond. J. Grégr.

Fig. 74. Litovel, Palackého Street. Localisation of the test pits. J. Grégr.

16. století. Rámcově do 15. století je datovatelná uloženina k 127, světlý šedohnědý písčité jílu s až 25 % drobků a malých fragmentů vápenné malty a nahodilými drobků vápna. Do stejného období náleží i jílovitá vrstva k 128 světlých až středních hnědých odstínů, z níž pocházejí okraje hrncovitých nádob, a to jak neglazovaných (inv. č. 13/19-128/1-2; obr. 76: 7), tak i vnitřně glazovaných (inv. č. 13/19-128/4; obr. 76: 8). Okraj (inv. č. 13/19-128/3; obr. 76: 9) je datovatelný do závěru 14. století, neboť se jedná o světlou béžovou tzv. „krupičkovou“ keramiku, typickou pro olomoucký keramický okruh. Poslední uloženina k 129, datovatelná do průběhu 15. století, byla poměrně dosti mohutná, kompaktní a tvořil ji převážně světlý šedý až hnědošedý mírně písčité jílu s velmi nahodilým výskytem drobků uhlíků. Byla zaznamenána ve všech zkoumaných sondách, a nelze proto vyloučit, že se i zde jedná o povodňové jíly zjištěné v obdobných situacích více než 300 m jihovýchodně, rovněž na Palackého ulici již roku 2012 (Fal-týnek 2013, 214–215). Zde však měly světlehnědou barvu.

Pozoruhodné nálezy pocházejí rovněž z místa bodu A na ulici Čihadlo, kde ze sběru z výkopu byly získány raně novověké keramické zlomky (inv. č. 13/19-100/1–2, 13/19-100/3 a 13/19-100/4; obr. 76: 1–3) a fragment skleněné číše s lalokovitou patkou (inv. č. 19/19-100/5; obr. 76: 4). Z profilu P4 v sondě S4/19 pochází dno a výduť rezné nádoby (inv. č. 13/19-119/1; obr. 76: 10) a okraj hluboké mísy (inv. č. 13/19-120/1; obr. 76: 11), obojí rámcově datovatelné do 16. století.

K zajímavému zjištění došlo v sondě S6/19. Sice zde nebyl získán žádný datovatelný keramický materiál, zato v mikrosondě vhloubené v západním rohu šachtice až na úroveň cca 1,75 m pod stávajícím povrchem byla v uloženině k 137, mající obdobný charakter jako uloženina k 129 v sondě S5/19, zjištěna souvislá vrstvička proutí a jeden kulič (průměr cca 5 cm), snad pozůstatek haťování.

Tento příspěvek je věnován památce předčasně zesnulé paní Renaty Churavé (1970–2021).